



## Projecte tècnic de **Medi Obert**



# Projecte tècnic de Medi Obert

**Programa Compartim de gestió del coneixement del Departament de Justícia**  
Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada  
Comunitat Medi obert de justícia juvenil

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

**Projecte Tècnic de Medi Obert (Catalunya)**

Projecte Tècnic de Medi Obert : Programa Compartim de Gestió del Coneixement del Departament de Justícia

Bibliografia

I. Programa Compartim de Gestió del Coneixement del Departament de Justícia II. Catalunya. Departament de Justícia III. Títol

1. Menors – Assistència institucional – Catalunya 2. Adolescents desfavorits – Assistència institucional – Catalunya 3. Justícia de menors – Administració – Catalunya

353.9(467.1):364.65-053.6



**Avis legal**

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/legalcode.ca>

© Generalitat de Catalunya  
Departament de Justícia  
[www.gencat.cat/justicia](http://www.gencat.cat/justicia)

Primera edició: novembre de 2013  
Tiratge: 500 exemplars  
Reproducció: Service Point F.M.I., S.A.  
Dipòsit legal: B. 27126-2013

La versió electrònica d'aquest document és accessible a: [www.gencat.cat/justicia/publicacions](http://www.gencat.cat/justicia/publicacions)

## Índex

## Pròleg

1. Presentació.....	4
2. Agraïments .....	5
3. Introducció i justificació.....	6
4. El marc normatiu.....	11
5. Missió, visió i eixos estratègics de medi obert.....	16
6. Marc organitzatiu i funcional .....	18
6.1 Estructura organitzativa de l'Àrea de Medi Obert.....	18
6.2. Competències dels professionals de l'Àrea .....	18
6.3 Composició i funcionament dels equips.....	19
6.4 Articulació dels serveis de medi obert en el model de justícia juvenil.....	20
7. Les actuacions professionals en medi obert.....	21
7.1 Tipus de mesures.....	21
7.2 Àmbits d'actuació dels professionals de medi obert .....	22
7.3 Metodologia d'intervenció .....	23
7.4 Eines, recursos i tècniques d'intervenció .....	27
7.5 Altres actuacions.....	29
7.6 Espais de suport tècnic .....	30
8. Relació amb el sistema judicial de menors.....	31
8.1 Els informes .....	31
8.2 L'assistència a requeriments i compareixences.....	32
8.3 La coordinació amb els organismes judicials.....	33
9. L'avaluació.....	34
9.1 Fonaments de l'avaluació .....	34
9.2 Nivells d'avaluació.....	34
10. Bibliografia .....	39
Annex.....	45
L'equip de treball .....	48



## Pròleg

Per al Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE), i per a mi mateix, és motiu de satisfacció prologar aquest *Projecte tècnic de Medi Obert* que en renova un altre que al llarg de tants anys ha donat cobertura tècnica als professionals de medi obert de Justícia Juvenil a Catalunya. Per un doble motiu.

D'una banda, el CEJFE, tot i passar els anys –precisament ara celebrem el 30è aniversari de la seva creació–, posa de manifest, un cop més, la voluntat i el compromís per continuar mantenint l'esperit fundacional d'ésser l'espai del debat, de les idees, del coneixement i dels suports tècnics als professionals del Departament de Justícia.

El segon motiu té a veure amb la metodologia col·laborativa que ha estat utilitzada per fer possible aquest *Projecte tècnic*. Ara fa un any, quan va començar el treball inicial de repartiment de tasques i encàrrecs mitjançant nombrosos grups de treball, es feia difícil imaginar que aquesta dimensió col·laborativa d'aportacions de gairebé tot el col·lectiu fructifiqués en una obra tan sòlida i ben argumentada com aquesta. La metodologia de «compartir coneixement» s'ha configurat com una alternativa d'èxit a la més tradicional de l'expert, o dels experts, que des del seu coneixement «superior» determinen allò que cal fer i com s'ha de fer.

**L'excel·lència en la creació de coneixement que és el *Projecte tècnic de Medi Obert* ha de ser especialment destacada.**

És una bona raó per felicitar-nos per l'expertesa adquirida pels professionals d'execució penal de Catalunya en general i pels de medi obert en particular. S'ha treballat de forma col·laborativa entre experts, professionals de base i quadres directius. El resultat final, mitjançant debats i aportacions de tots els professionals participants, esdevé un magnífic i molt útil document que renova i millora les eines tècniques dels professionals de medi obert i que, de segur, es projectarà en una major eficàcia de les intervencions amb els joves atesos en aquest programa per afavorir llur reinserció social i disminuir de manera significativa la reincidència delictiva.

Gràcies a tots el qui heu fet possible aquesta obra: als tècnics i professionals de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil del Departament de Justícia, als experts que hi han col·laborat i als professionals del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Bona, útil i llarga vida al nou *Projecte tècnic de Medi Obert*.

Josep Xavier Hernández i Moreno

Director del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

## 1. Presentació

El *Projecte tècnic de Medi Obert* que teniu a les mans és fruit del treball col·laboratiu del conjunt dels professionals de medi obert, dels tècnics de l'Àrea de Medi Obert i d'altres responsables de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil.

És un document que mostra sobre el paper la tasca de cada dia i que defineix i actualitza l'àmbit de treball i la identitat dels professionals de l'Àrea de Medi Obert.

En l'àmbit de medi obert, el *Projecte tècnic* és un conjunt organitzat i sistematitzat de metodologies, processos i indicadors d'avaluació per definir a qui va adreçat, per a què es dissenya, el context i condicions dels actors que l'han d'aplicar i les eines i actuacions a emprar per a l'execució de les mesures judicials.

Ja l'any 1990 es va elaborar el *Projecte tècnic* amb la participació dels delegats d'assistència al menor, el qual va fer possible que els equips de medi obert de Justícia Juvenil disposessin d'un projecte tècnic capaç de donar resposta als reptes esdevinguts en aquest llarg període de la justícia juvenil en medi obert a Catalunya.

Malgrat el seu important recorregut i la pervivència de molts dels seus continguts, ara, l'any 2013, els canvis esdevinguts (especialment normatius, socials i econòmics) i les necessitats emergents han fet imprescindible desenvolupar un nou projecte tècnic per al medi obert.

Els motius que ho fonamenten són diversos. En primer lloc, és necessari actualitzar un projecte tècnic en consonància i d'acord amb el marc legal i administratiu actual. En segon lloc, d'ençà del *Projecte tècnic* elaborat el 1990, hi ha un canvi de perfil de la població atesa a Justícia Juvenil i en la qual s'intervé. Aquesta variable, conjuntament amb d'altres factors, com els successius canvis en la immigració, l'augment de l'edat mitjana dels menors i joves atesos, les tipologies delictives, etc., fan necessari que es documenti la manera d'intervenir socioeducativament des d'uns equips d'execució penal.

Per tot això vaig fer l'encàrrec d'intensificar i especialitzar les intervencions en medi obert amb la finalitat de reduir la reincidència delictiva i treballar per la reinserció social dels joves atesos. Finalment, aquest *Projecte* vol contribuir a generar coneixements aplicables al context actual i assentar les bases organitzatives i tècniques per als propers anys.

Gràcies al treball col·laboratiu dels tècnics i professionals de l'Àrea de Medi Obert, aquest document ha de servir per posar al dia la seva actuació i per orientar-los en la seva tasca.

Joaquim Clavaguera i Vilà

Director general d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil

## 2. Agraïments

Aquest *Projecte* no hauria estat possible sense l'experiència que els tècnics de medi obert han acumulat en aquests més de 30 anys d'història. Agraïco la participació directa de tots els professionals de medi obert en el procés col·laboratiu d'anàlisi, discussió i consens en els temes de debat tècnic.

L'elaboració d'aquest *Projecte* ha comportat una complexa estructura de treball col·laboratiu inèdita fins ara en l'elaboració dels documents tècnics oficials de l'Àrea de Medi Obert. Ha estat una experiència creativa que ha implicat generar sinergies entre els equips de medi obert amb flexibilitat, comprensió i treball en equip.

Vull destacar el treball conductor de la Comissió Impulsora en la promoció, planificació i acompanyament del *Projecte tècnic*.

Agraïco al metodòleg l'acompanyament, la coordinació i el treball de consens; als assessors, la seva col·laboració i oportuns suggeriments en el procés d'elaboració d'aquest *Projecte tècnic*.

Als e-moderadors cal agrair-los la tasca de foment del debat i seguiment que han fet durant tot el procés d'elaboració d'aquest document.

I, molt especialment, vull remarcar l'esforç de síntesi que ha fet la comissió redactora.

Vull agrair també la col·laboració i les aportacions de professionals i comandaments del Departament de Justícia.

Així mateix, vull esmentar la col·laboració de la Direcció del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada que, mitjançant el programa Compartim, ha fet possible aquesta edició i publicació.

Finalment, vull agrair al Servei de Difusió la seva tasca de revisió estilística d'aquest document.

Andreu Estany i Ricart

Cap de l'Àrea de Medi Obert



### 3. Introducció i justificació

La Resolució de 3 de desembre de 2012 de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil (DGEPCJJ) planteja la necessitat d'incrementar la capacitat contenidora i la intensitat de les intervencions en els programes assignats a l'Àrea de Medi Obert, passats trenta anys des de la creació dels serveis de medi obert de justícia juvenil a Catalunya i havent-ne transcorregut més de vint des del darrer *Projecte tècnic de Medi Obert*, de desembre de 1990.

En aquest període hi ha hagut canvis legislatius importants en la regulació. El sistema de justícia juvenil, tant a l'Estat espanyol (Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, modificada en diverses ocasions, i Reial decret 1774/2004, que aprova el reglament de la Llei orgànica 5/2000) com a Catalunya (Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil), s'ha configurat d'acord amb els principis constitucionals i les recomanacions dels organismes internacionals que regulen aquesta matèria.

A Catalunya han estat diversos els decrets de reestructuració a través dels quals el Departament de Justícia ha organitzat les seves competències en l'execució penal. En tots ells la justícia juvenil sempre ha tingut la consideració d'àmbit especialitzat.

Als transcendents canvis de context legal i administratiu, cal afegir-hi els notables canvis socials i tècnics, l'evolució d'estructures familiars de model únic cap a estructures familiars molt diverses, la diversitat sociocultural arran dels moviments migratoris, el desenvolupament constant de les tecnologies de la informació i la comunicació, entre d'altres variables, que han impactat en el perfil dels joves que atenem i en la tipologia de delictes i conflictes socials als quals hem de donar resposta des de la justícia juvenil.

Aquestes transformacions dinàmiques han estat el fonament dels canvis tècnics i organitzatius de diferent ordre que els equips de medi obert han hagut d'incorporar progressivament. Disposar de bases de dades comunes per a tots els tècnics de Justícia Juvenil, incorporar la figura del psicòleg als equips de medi obert, aplicar programes especialitzats i material de suport pedagògic i incorporar eines de suport i diagnòsi específica de gestió de risc de reincidència.

Per tot això s'ha fet necessari disposar d'un projecte tècnic actualitzat que emmarqui un model d'intervenció en medi obert que identifiqui i cohesioni el col·lectiu professional i que incorpori els canvis de marc legal, administratiu, social i tècnic actuals. Ha de servir per revisar principis bàsics d'intervenció en medi obert, definir les bases tècniques i d'organització de futur de medi obert i haurà de donar cabuda als nous objectius que la Direcció General apunta i a la capacitat de continuar donant una resposta rigorosa davant els conflictes de la població atesa per l'Àrea de Medi Obert en l'actualitat i en un futur pròxim.

## Canvi de necessitats

En les darreres dècades, la població nouvinguda procedent sobretot del nord de l'Àfrica, d'Amèrica Central, d'Amèrica del Sud i dels països més deprimits d'Europa ha estat un dels fenòmens sociològics més importants i influents en la transformació i configuració de l'actual societat catalana. La població infantil i juvenil, tant l'autòctona com la nouvinguda, ha viscut en primera persona l'impacte que aquest fenomen ha comportat a tots els nivells.

Els grans àmbits d'integració social tradicionals (l'escola, la feina, la família, la xarxa d'iguals i la comunitat) han evolucionat significativament molt de pressa, de manera que, progressivament, s'ha configurat un context social complex en què el potencial educatiu i integrador de cadascun d'aquests àmbits ha canviat els seus patrons. Tots els membres en formen part i hi interactuen: els infants, els joves, els pares, els mestres i les entitats que formen la comunitat han hagut d'afrontar els reptes que comporten les noves formes de relacions i de models d'autoritat. Bona part d'aquests canvis han estat en la base de nous conflictes dels joves amb la societat.

Actualment, els perfils de població que arriben a la jurisdicció de menors i tractem a l'Àrea de Medi Obert reflecteixen situacions de conflicte estretament relacionades amb aquests àmbits bàsics d'integració social. Amb la implementació del programa de gestió del risc es disposa de dades globals qualitatives i quantitatives que ens ajuden a descriure la població actual, i així poder dissenyar i ajustar les actuacions dels professionals de medi obert a les necessitats canviants de la població atesa.

La família ha estat una de les institucions que ha viscut una transformació més gran i més ràpida en les darreres dècades, la qual, en molts casos, ha comportat l'afebliment del vincle. Els principals canvis esdevinguts són l'augment de les famílies monoparentals i monoparentals femenines, les reconstituïdes o la reagrupació de famílies nouvingudes que han viscut disgregades durant llargs períodes.

Tan aquestes com l'estructura tradicional familiar coincideixen en la disminució del temps compartit, a causa del rol sustentador d'ambdues figures parentals i la flexibilitat heterònoma dels horaris, i, en conseqüència, han hagut d'assumir la tasca, de vegades difícil, de redefinir i ajustar els seus rols i relacions intrafamiliars.

La valoració anual dels factors de risc i de protecció dels joves que han estat sotmesos a mesures de llibertat vigilada fetes pels tècnics de medi obert durant el 2012 posen de manifest el següent:

Més del 30 % dels progenitors o tutors dels joves atesos tenen dificultats greus en *habilitats educatives*, a les quals cal sumar que un 47 % més tenen dificultats moderades. D'altra banda, gairebé un 40 % dels joves han *presenciat actituds violentes en les relacions en el si de la família* (el 16 % de manera greu); a més, han estat objecte de *maltractaments* per part dels seus progenitors més del 40 % dels joves atesos, el 13 % de manera important.

Que les famílies millorin les seves habilitats educatives esdevé un objectiu de futur, alhora que és un factor de protecció important.

L'escola, com a institució, també ha hagut d'afrontar els canvis socioculturals i polítics. Canvis que situen el sistema escolar com un dels àmbits d'integració social que en les darreres dècades ha patit una desvalorització social més visible. La manca d'una línia pedagògica clara amb les constants reformes i contrareformes, el desalineament familiar, amb la ruptura de la unitat d'acció família-escola, la crisi d'autoritat del mestre i la proliferació de conductes disruptives fan difícil la funció integradora de l'escola.

El món del treball, especialment en els darrers anys, ha viscut i està vivint una transformació important amb la ruptura de l'esquema de continuïtat, i ha passat a una flexibilització contractual i una rotació creixents, amb precarització de les condicions de treball. Ha augmentat la instrumentalització del treball per pèrdua de la condició identitària.

De les principals dificultats de la població atesa per l'Àrea de Medi Obert en aquests dos àmbits, es destaquen dos factors de risc: el 90 % dels joves presenten *fracàs escolar*, el 60 % de manera greu; el segon factor que es destaca es relaciona amb la motivació, *el baix interès i compromís escolar i laboral*, que supera el 50 % dels casos (el 36 % el presenten de manera més moderada, però el 21 %, el mostren de manera molt acusada).

Potenciar l'articulació d'ofertes escolars compensatòries, formatives i laborals adaptades a les necessitats, interessos i capacitats dels joves que tenen problemes per adaptar-se al sistema escolar, o als que ja hi han fracassat, per poder promoure el compromís i l'adhesió dels joves en el treball o en l'escolaritat esdevé una de les línies de treball que s'han d'impulsar des de l'Àrea de Medi Obert.

En els darrers 30 anys, la comunitat, entesa com el conjunt d'iniciatives socials, públiques i privades, ha evolucionat cap a una estructura més fragmentada internament, amb disminució del vincle territorial i unes relacions sovint més de clientela que d'identitat. Com a conseqüència d'això, s'ha produït un afebliment de les xarxes de reciprocitat i de control social difús.

Els factors relacionats amb aquest àmbit que apunten les avaluacions esmentades assenyalen *la manca de suport personal i social d'adults* en un 55 % dels casos; de fet, més del 15 % no disposarien en absolut de suport consistent d'adults en el seu entorn social. Un altre factor que apareix com a generador de risc és viure en un *entorn marginal*. Prop del 50 % dels joves avaluats viuen en entorns socials amb poc potencial integrador, i s'ha valorat que el 15 % dels joves atesos viuen en un entorn clarament marginal.

La potenciació de suports socials forts en l'entorn del jove, juntament amb la seva implicació en activitats prosocials, són altres línies de treball que s'han de potenciar, tant des del treball individual com des del comunitari.

La xarxa d'iguals és un àmbit d'integració social fort i rellevant en l'etapa adolescent o juvenil. El grup esdevé sovint eina identitària, s'hi desenvolupen forts vincles de solidaritat, però també de dependència. El desenvolupament de les tecnologies de la informació i la comunicació i les xarxes socials han impactat de manera significativa en la manera de relacionar-se i comunicar-se entre els grups d'iguals: d'una banda, hi ha més amplitud de relacions; d'altra banda, sovint el vincle s'ha superficialitzat, hi ha més plasticitat i més fluïdesa comunicativa, però al mateix temps això comporta nous riscos.

Els factors de risc més relacionats amb aquest àmbit se centren en el tipus de vinculació dels joves amb els seus iguals. Així, la *delinqüència del grup d'iguals* s'hauria valorat en el 67 % dels joves atesos, i de manera especialment greu en el 18 % dels casos avaluats.

Cal promoure la inclusió dels joves atesos en medi obert en activitats prosocials, de lleure, d'esport, culturals, associatives... per mitjà del treball individual i comunitari.

La majoria d'aquests factors de risc vinculats amb els àmbits d'integració social dels joves atesos es presenten associats a altres factors d'ordre individual, com *la impulsivitat* (la presenten en un grau elevat el 18 % dels joves avaluats, i una mica més del 47 % en un grau moderat) o *tenir empatia* amb els altres (tot i que quasi el 39 % dels joves avaluats no tenien cap dificultat en aquest factor, la resta sí que presenta algunes mancances, i un 15 % dels joves presenten dificultats importants). També es registra en més del 65 % dels joves avaluats algun *problema per afrontar dificultats* (el 22 % de manera important). La *dificultat de controlar l'enuig* també és fortament palesa (en el 15 % dels casos avaluats), i també el *consum de tòxics* (el 57 % dels joves atesos en medi obert tenen relació amb els tòxics i el 14 % té problemes greus). En canvi, només el 8 % dels joves avaluats presenten problemes greus per col·laborar en la intervenció, un 33 % tindria algunes dificultats, mentre que quasi el 59 % s'adhereix i s'implica correctament a la intervenció en medi obert.

Cal que els joves millorin les habilitats de gestió de les emocions i millorin la comunicació i relació amb els altres i amb ells mateixos. Això requereix disposar del suport de tècniques d'intervenció específiques i programes especialitzats.

Els processos d'integració social de les persones es produeixen indefectiblement a través de la família, l'escola, el treball, la comunitat i les relacions amb els iguals que viu cada jove. Es fa imprescindible que les intervencions potenciïn sinergies entre els diferents àmbits socials de pertinença de cada jove.

### **Perfils de la població de Medi Obert: dades quantitatives**

Dintre del sistema de justícia juvenil de Catalunya, les intervencions realitzades durant l'any 2012 que no eren programes d'assessorament i que, per tant, van suposar una resposta educativa o penal, van representar els següents percentatges: programes de mediació, 32 %; mesures d'internament, 13 %, i mesures de medi obert, 55 %. Aquesta proporció no ha tingut variacions significatives al llarg dels darrers deu anys.

Les intervencions en medi obert corresponen a 3.601 mesures executades sobre 2.750 joves, el 68 % de les quals han estat mesures de llibertat vigilada.

La procedència dels joves atesos ha estat el que ha presentat els canvis més significatius en els darrers 10 anys, en consonància amb els canvis sociodemogràfics esdevinguts a la societat catalana. L'any 2003 el 19 % dels joves atesos eren estrangers; aquest percentatge ha anat augmentant anualment fins arribar al 40 % dels joves atesos actualment. Val a dir que dins d'aquest grup, hi ha dos col·lectius que destaquen especialment, els joves procedents del Marroc (que arriben al 20 % del total de població atesa en medi obert) i els que procedeixen de l'Amèrica Central i del Sud (que representen el 18 %).

Per gènere, en dades de l'any 2012, el 18 % van ser noies i el 82 % nois. En els darrers 10 anys s'ha observat una progressió a l'alça des de l'any 2003, en què les noies representaven el 13 %.

La mitjana d'edat en els darrers 10 anys s'ha mantingut sempre per sobre del 17,5 anys. L'any 2003 teníem una mitjana de 17,9 anys, mitjana que havia anat oscil·lant a la baixa fins al 17,6 de 2008. Des de llavors ha anat augmentant fins als 18 anys l'any 2012.

Per tipus de delicte s'han donat variacions significatives. En els darrers 10 anys s'ha registrat un augment del percentatge de delictes relacionats amb la violència en relació amb el grup de delictes contra la propietat. Els delictes relacionats amb la violència han passat del 20 % el 2003 al 29 % el 2012, mentre que el percentatge de delictes contra la propietat ha passat del 59 % al 48 % en el mateix període.

#### 4. El marc normatiu

Arreu del món la justícia juvenil ha estat objecte d'una especial atenció per part de diferents organismes internacionals. Les Nacions Unides i el Consell d'Europa han dictat instruments internacionals per fixar els principis informadors que han d'orientar les legislacions estatals en la matèria. És d'especial rellevància la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, de 20 de novembre de 1989.

Aquests principis estant recollits en la vigent Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, en el Reglament que la desplega (Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol) i en la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil, aprovada pel Parlament de Catalunya. Totes tres normes configuren la base legal fonamental del l'actual sistema penal juvenil a Catalunya.

En el marc d'aquesta legislació, la Direcció General i els seus serveis, mitjançant instruccions, circulars i protocols, regulen els aspectes més concrets d'organització i funcionament tècnic de les competències que els són pròpies. En el cas de l'Àrea de Medi Obert, la Circular 1/2006 seria la més important, però hi ha també instruccions i protocols que estableixen pautes per als processos de coordinació entre serveis o d'aplicació d'eines tècniques.

Finalment, hi ha altra normativa addicional, no específica de l'àmbit de la justícia juvenil, que regula altres aspectes que també afecten la tasca de medi obert, com la protecció de dades, entre d'altres

#### Legislació i normativa estatal

1. Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors (d'ara endavant LORPM)

Segons l'exposició de motius de la LORPM, els principis generals que van guiar-ne la redacció van ser els següents:

- La naturalesa formalment penal, però materialment sancionadora educativa del procediment i de les mesures aplicables.
- El reconeixement exprés al menor de totes les garanties processals que preveu la Constitució, durant el procediment i durant l'execució de les mesures.
- L'establiment de dues franges d'edat diferents, la de 14-15 anys i la de 16-17 anys, a l'efecte de graduar la gravetat i la intensitat de les mesures.
- La flexibilitat en l'adopció i l'execució de les mesures, d'acord no exclusivament amb la gravetat dels fets, sinó també amb les circumstàncies personals i socials del menor.

- La prevalença del superior interès del menor durant el procediment i a l'hora d'establir i executar les mesures, valorat amb criteris tècnics i no formalistes per equips de professionals especialitzats en l'àmbit de les ciències no jurídiques, que han d'assessorar els jutges i fiscals.
- La protecció dels interessos de les víctimes i dels perjudicats.
- La competència de les comunitats autònomes per a l'execució de les mesures.
- El control judicial de l'actuació de l'Administració durant l'execució de les mesures.

Des que es va aprovar fins ara, la Llei orgànica 5/2000 ha estat objecte de cinc modificacions posteriors que han suposat, en la majoria de les ocasions, un enduriment de les conseqüències jurídiques i un cert canvi de tendència en el redactat inicial, ja que s'hi han inclòs modificacions amb una orientació de prevenció general i de defensa social. Aquestes modificacions estan regulades a les lleis:

- Llei orgànica 7/2000, de 22 de desembre, de modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, i de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, en relació amb els delictes de terrorisme
- Llei orgànica 9/2000, de 22 de desembre, sobre mesures urgents per a l'agilització de l'Administració de justícia, per la qual es modifica la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial
- Llei orgànica 9/2002, de 10 de desembre, de modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal i del Codi civil, sobre sostracció de menors.
- Llei orgànica 15/2003, de 25 de novembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal.
- Llei orgànica 8/2006, de 4 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

2. Reial Decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el reglament de la Llei orgànica 5/2000

El Reglament aborda un desenvolupament parcial de la Llei, en relació amb tres matèries concretes: l'actuació de la policia judicial i de l'equip tècnic, l'execució de les mesures cautelars i definitives i el règim disciplinari del centres.

## Legislació i normativa autonòmica

### 1. Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil

En el marc de les competències transferides a les comunitats autònomes, Catalunya ha desenvolupat un model singular i avançat de justícia juvenil en aprovar la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil, que és d'aplicació a Catalunya.

La finalitat bàsica d'aquesta Llei és promoure i regular les eines per aconseguir la integració i reinserció social dels menors i els joves als quals s'aplica, mitjançant l'articulació de programes i d'actuacions que han de tenir un caràcter fonamentalment educatiu i respectant plenament els seus drets. Ara bé, també estableix que els programes d'intervenció educativa en l'àmbit dels menors i joves infractors tenen una característica singular, ja que es duen a terme en un context d'execució penal i, per tant, de control.

L'objecte de la Llei 27/2001 el defineix l'article 1. Segons aquest article, la Llei es dicta per:

- Regular les funcions que ha de complir l'Administració de la Generalitat en l'execució de les mesures adoptades pels jutges i els tribunals en el marc de la Llei orgànica 5/2000, del 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- Regular les funcions de l'Administració de la Generalitat en el desplegament de programes destinats a donar suport als processos de reinserció de les persones que estan dins l'àmbit d'aplicació de la Llei.
- Establir el règim de participació i de col·laboració de les entitats públiques en l'exercici de les funcions de la Llei.
- Establir la participació i la col·laboració d'entitats privades en les funcions de la Llei, d'acord amb els principis de tutela pública i coordinació.

L'article 7 de la Llei 27/2001 concreta les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil:

- Dirigir, organitzar i gestionar els equips tècnics que han d'atendre a les funcions d'assessorament tècnic i de mediació que els atribueix la Llei orgànica 5/2000, d'acord amb les necessitats de les fiscalies i els jutjats de menors, dels quals depenen funcionalment per a les comeses d'assessorament tècnic i de mediació, i establir-ne la composició i les dotacions.
- Dirigir, organitzar i gestionar els serveis i els programes que calguin per executar correctament les mesures dictades pels jutjats de menors.



- Elaborar i aplicar programes destinats a donar suport als processos individuals de reinserció en què poden trobar-se els menors i els joves que hagin complert les mesures acordades pels jutjats de menors.
- Assumir les funcions de supervisió i coordinació general de totes les institucions públiques o privades, quan actuïn dins l'àmbit d'aquesta Llei, d'acord amb els principis establerts per l'article 1.
- Investigar sobre la delinqüència i inadaptació social juvenil i divulgar els estudis resultants.

La Llei estableix un conjunt de principis rectors d'actuació de les administracions públiques quan intervinguin en menors i joves en l'exercici de les funcions que els atorga la Llei. Aquests principis s'enumeren a l'article 4 i són els següents:

- El respecte al lliure desenvolupament de la personalitat, i també als senyals d'identitat propis i les característiques individuals i col·lectives.
- La informació sobre els seus drets i l'assistència necessària per poder exercir-los.
- La prevalença de l'interès superior dels menors d'edat sobre qualsevol altre interès concurrent.
- L'adequació de les actuacions a l'edat, psicologia, personalitat i circumstàncies personals i socials dels menors i dels joves.
- L'aplicació de programes fonamentalment educatius, promotores i no repressius, que fomentin el sentit de la responsabilitat, el respecte dels drets i la llibertat dels altres i una actitud constructiva envers la societat.
- La prioritat dels programes d'actuació en l'entorn familiar i social propi, sempre que no sigui perjudicial per als interessos dels menors i els joves.
- El foment de la col·laboració i la responsabilització dels pares, els tutors o els representants legals en les actuacions administratives, i la subsidiarietat d'aquestes actuacions respecte de les funcions del pare i de la mare, quan s'intervingui en relació amb persones menors d'edat.
- El caràcter preferentment col·legiat i interdisciplinari en la presa de decisions que afecten, o poden afectar, l'esfera personal, familiar o social dels menors i els joves.
- La confidencialitat, la reserva oportuna i l'absència d'ingerències innecessàries en la vida privada dels menors i els joves o de les famílies respectives, en les actuacions professionals que es duguin a terme.

- La coordinació de les actuacions i la col·laboració amb altres òrgans de la mateixa Administració o d'una altra administració que intervinguin en l'àmbit dels menors i els joves.
- La promoció de la solidaritat i la sensibilitat social envers els menors i els joves amb problemàtiques de delinqüència o que viuen situacions d'inadaptació o conflicte social, i el foment de la participació de la iniciativa social en els programes impulsats per les administracions públiques per atendre aquestes problemàtiques.

## 2. Circular 1/2006 de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert

Amb tot el desplegament normatiu produït entre els anys 2000 i 2004 va sorgir la necessitat d'unificar els criteris d'aplicació per part dels equips de medi obert de Justícia Juvenil de Catalunya i els professionals que els integren del que disposen la Llei orgànica 5/2000, la Llei 27/2001 de justícia juvenil i el Reglament de la Llei orgànica 5/2000, i de regular, en el marc de les disposicions legals anteriors, l'organització i el funcionament d'aquests equips. Per tot això es va dictar la Circular 1/2006 de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert, que és d'aplicació als equips de medi obert de Catalunya que treballen en l'àmbit de la justícia juvenil.

## **5. Missió, visió i eixos estratègics de medi obert**

### **Missió**

Promoure la integració i inserció social dels menors i joves que estan sotmesos al compliment de mesures i ordres judicials imposades pel jutjats de menors mitjançant actuacions socioeducatives orientades a reduir els factors de risc i potenciar i desenvolupar els factors de protecció, amb la finalitat de prevenir el risc de reincidència en actes delictius i impulsar actuacions preventives a la comunitat.

### **Visió**

Mantenir i enfortir un servei públic especialitzat i reconegut en la intervenció socioeducativa en medi obert, en el marc de les mesures de justícia juvenil. Un servei que genera coneixements que aprofundeixen en l'origen de la delinqüència juvenil i eines i metodologies per a la millora de la prevenció i el tractament de la població atesa, i que treballa en estreta col·laboració amb els òrgans judicials i amb la comunitat.

### **Eixos estratègics**

Els eixos estratègics prioritaris del treball en medi obert són els següents:

- Especialització dels tècnics i professionals de medi obert en coneixement, desenvolupament i aplicació d'eines, materials metodològics i programes d'intervenció.
- Caràcter educatiu: dotar les intervencions de contingut educatiu.
- Responsabilització del jove envers la societat i les seves normes i de la societat envers els joves i les seves circumstàncies.
- Responsivitat i intervenció individualitzada: cal ajustar les intervencions a les característiques i la situació personals de cada menor o jove en compliment de la mesura imposada, graduant la intensitat de les intervencions segons les capacitats del jove i adaptant-les a les seves característiques personals.
- Intervenció en l'entorn familiar i social del jove: promoure i potenciar la capacitat socialitzadora de la família i de l'entorn: escola, treball, xarxa d'iguals i comunitat.
- Avaluació: cal mesurar l'efectivitat de les intervencions per generar coneixement sobre els factors de risc i de protecció dels joves i per seleccionar els recursos necessaris i més adients a cadascuna de les intervencions.
- Gestió del risc: s'han d'aplicar eines per valorar el risc de desenvolupar conductes delictives en els joves i regular-ne la intensitat.

- Immediatesa de la resposta, tant en l'àmbit judicial com en el socioeducatiu.
- Transitorietat: s'han d'adequar els plans d'intervenció al temps i les característiques de cada mesura imposada.
- Territorialitat i treball amb la comunitat: accions de proximitat en connexió i cooperació amb els recursos i les institucions del territori, i amb la comunitat. S'ha d'evitar el desarrelament i prioritzar les intervencions en medi obert, tot afavorint i potenciant l'ús dels recursos del territori.
- Diversificació: garantir l'aplicació de totes les mesures del catàleg de la LORPM i la possibilitat de flexibilitzar-les i adequar-les en funció de les circumstàncies de cada jove.

## **6. Marc organitzatiu i funcional**

### **6.1 Estructura organitzativa de l'Àrea de Medi Obert**

Els equips de medi obert de Catalunya tenen una doble dependència orgànica i funcional. Aquesta doble dependència està establerta pel Decret 194/2013, de 9 de juliol, de reestructuració del Departament de Justícia.

Orgànicament, els equips de medi obert depenen dels serveis de suport a l'execució penal adscrits a les gerències, en el cas de Barcelona i comarques, i als serveis o seccions de suport a l'execució penal adscrits als serveis territorials, en el cas de la resta del territori català. Les gerències i els serveis territorials vetllen pel compliment de les actuacions que tenen a veure amb els mitjans necessaris per dur a terme les tasques encomanades, l'organització específica en el territori i el control de la correcta implementació i execució de les mesures i els programes d'intervenció.

Funcionalment, els equips de medi obert de Catalunya depenen de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil. L'Àrea de Medi Obert és la unitat que vetlla pels aspectes tècnics, metodològics i programàtics de la intervenció.

### **6.2. Competències del professionals de l'Àrea**

El perfil dels professionals que treballen a l'Àrea de Medi Obert ha de concretar-se en les següents competències:

- Anàlisi: cal fer palesa aquesta capacitat a l'hora de valorar, planificar, prendre decisions, i totes aquestes accions s'han de fer amb una àmplia perspectiva.
- Relació: els professionals de medi obert han de posseir habilitats de diàleg, empàtiques, de comprensió i d'orientació, i també per marcar límits.
- Gestió de les emocions: cal tenir un ampli repertori d'estratègies per treballar en un context incert, canviant, i sovint amb tensió i conflicte. Aquestes estratègies es concreten en autocontrol, resiliència, tolerància a la frustració i gestió de l'estrès.
- Coneixement i dinamització del territori: els professionals de medi obert són agents educatius públics i inserits en un territori. Han d'optimitzar els recursos de la comunitat i impulsar mètodes inclusius i normalitzadors, amb creativitat i innovació quan ho requereixi la situació.
- Treball en equip i en xarxa: els professionals de medi obert han de tenir voluntat cooperativa, disciplina, sentit autocrític, humilitat i implicació.
- Institucional: assumpció i aplicació de directrius tècniques comunes.

- Compromís ètic: els treballadors de medi obert han de desenvolupar actituds que possibilitin l'exercici de les competències anteriors amb rigor i transparència, alhora que garanteixen un tracte adequat de la informació.

### 6.3 Composició i funcionament dels equips

Les funcions de tots els professionals i els criteris d'organització i funcionament dels equips estan recollits a la Circular 1/2006 de medi obert.

Els equips de medi obert es componen dels següents professionals:

**Coordinador de l'equip:** és el responsable del funcionament de la unitat i del correcte compliment de les funcions i tasques que té encomanades l'equip. Per tant, és responsabilitat seva l'organització de la zona, la coordinació, la transmissió correcta de la informació necessària, l'assignació i supervisió metodològica dels casos dels tècnics de medi obert i del psicòleg, la dinamització, l'impuls i la vehiculació de l'equip a la comunitat.

**Tècnic de medi obert:** és el professional que, per manament d'un organisme judicial, fa el seguiment d'un menor o jove en el seu entorn natural, amb una doble funció: la intervenció socioeducativa i el control de l'execució de la mesura que li ha imposat el jutjat de menors.

Els tècnics de medi obert, durant la seva intervenció, faciliten a l'adolescent o jove nous elements d'anàlisi i contrast de la seva realitat, de suport i potenciació de la seva dimensió individual i social, amb l'objectiu d'anar superant les dificultats i els conflictes existents i, per tant, d'afavorir l'adquisició de les capacitats de maduració, autonomia i socialització i evitar la reincidència.

Inherent al contingut socioeducatiu, també hi ha el terme *control*, concepte vinculat, en primer lloc, al context judicial on es produeix la intervenció. S'actua inicialment per la comissió d'un fet tipificat com a delictes o falta en l'ordenament jurídic. El tècnic de medi obert esdevé, doncs, una figura d'autoritat i control.

**Psicòleg de medi obert:** és el professional que té encomanades funcions de suport al seguiment de les mesures judicials en els casos concrets que el coordinador li hagi assignat. Entre aquestes funcions hi ha la d'assessorar l'equip de medi obert en les matèries pròpies de la seva disciplina la de recopilar i generar material específic d'intervenció i intervenció terapèutica individual o grupal amb els menors, joves i les seves famílies.

**Personal administratiu de l'equip:** té encomanades les funcions administratives pròpies del seu cos específic, d'acord amb la normativa reguladora de la funció pública de la Generalitat de Catalunya.

#### **6.4 Articulació dels serveis de medi obert en el model de justícia juvenil**

L'Àrea de Medi Obert és una estructura organitzativa integrada en la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i Justícia Juvenil.

El model de justícia juvenil de Catalunya que defineix la Llei 27/2001, de justícia juvenil, entén el jove com a subjecte en la seva globalitat. Les respostes que ha d'oferir el sistema de justícia juvenil, en coherència amb aquest principi, han d'evitar compartimentar les seves actuacions sobre cada jove. Per això és imprescindible la coordinació i col·laboració entre les diferents àrees tècniques de Justícia Juvenil: Mediació i Assessorament tècnic, Medi obert i Centres.

Hi ha protocols de coordinació entre l'Àrea de Medi Obert, el Servei de Centres i el Servei de Mediació i Assessorament Tècnic que concreten les actuacions tècniques que s'han de portar a terme en els moments clau del procediment. Els més rellevants són els *protocols d'internament i desinternament*, entre l'Àrea de Medi Obert i el Servei de Centres, i els *acords de coordinació en els processos d'assessorament i per actes d'audiències*, entre els equips d'assessorament tècnic i els de medi obert. Als serveis territorials també hi ha actuacions de coordinació protocol·litzades entre els equips d'assessorament i els de medi obert adaptats a les circumstàncies específiques de cada territori.

## 7. Les actuacions professionals en medi obert

Els professionals de medi obert duen a terme accions per dotar de contingut educatiu i/o terapèutic les mesures imposades als menors i joves pels jutges de menors. Les actuacions dels professionals depenen de la mesura imposada, de les característiques del jove i dels recursos disponibles.

Els tècnics de medi obert han de planificar i registrar la seva intervenció de manera que la resta de professionals de la Direcció General hi puguin accedir.

Totes les actuacions dels tècnics de medi obert han d'ajustar-se a allò que disposa la Llei de protecció de dades de caràcter personal.

Cada una de les mesures del catàleg de la Llei orgànica 5/2000 de responsabilitat penal del menor, de 5 de juny (LORPM), pretén objectius educatius específics i suposa actuacions diferents dels professionals de medi obert. Els objectius comuns són reduir la reincidència, assolir la inserció social i responsabilitzar el menor o jove de la pròpia conducta i les seves conseqüències.

Tot i que cadascuna de les mesures disposa del seu programa d'execució i preveu actuacions diferents, hi ha uns criteris metodològics comuns que, a banda dels eixos estratègics, són els següents:

- Coordinació amb altres equips d'intervenció i assessorament tècnic de la DGEPCJJ.
- Coordinació i col·laboració amb les instàncies judicials.
- Utilització preferent de recursos normalitzats i especialitzats de la xarxa comunitària i, excepcionalment, d'altres recursos col·laboradors.

### 7.1 Tipus de mesures

Els equips de medi obert executen totes les mesures educatives no privatives de llibertat recollides en el catàleg de la LORPM:

#### Mesures cautelars

- Llibertat vigilada cautelar.
- Convivència cautelar amb persona, família o grup educatiu.

#### Mesures fermes

- Assistència a un centre de dia.
- Convivència amb persona, família o grup educatiu.



- Llibertat vigilada, que pot anar acompanyada de regles de conducta.
- Prestacions en benefici de la comunitat.
- Tractament terapèutic ambulatori de problemes de drogodependències o psíquics.
- Realització de tasques socioeducatives.
- Accions educatives i de control que condicionen la suspensió d'una mesura (art. 40.2c).

A més a més d'aquestes mesures, els equips de medi obert fan el seguiment de les mesures privatives de llibertat següents:

- Seguiment del compliment de la mesura d'internament en centre terapèutic quan aquesta mesura s'executa en una entitat externa, en qualsevol dels tres règims.
- Seguiment de la permanència de caps de setmana en domicili.

Per poder executar les mesures judicials previstes en la LORPM, la Direcció General va elaborar l'any 2004 els programes d'execució de mesures. Cada programa dona contingut a cadascuna de les mesures disposades per la LORPM. Alguns d'aquest programes s'han revisat i actualitzat i d'altres estan en procés de revisió. En aquests programes es defineixen els objectius, la metodologia d'intervenció, els elements específics de l'execució de cada mesura i l'estructura dels informes a l'autoritat judicial.

Tenint en compte el principi d'individualització, cal ressenyar la importància de poder desenvolupar i aplicar tots els programes d'execució dissenyats i que donen contingut a cadascuna de les mesures judicials incloses en la llei, atesa la necessitat d'ajustar i individualitzar les respostes a l'increment i la diversificació de problemàtiques detectades en els joves i les seves famílies. En aquest sentit, la Direcció General vetllarà per posar a disposició dels professionals de medi obert els recursos adequats per a l'aplicació de totes les mesures del catàleg, d'acord amb el que s'exposa en aquest *Projecte tècnic*.

A banda de les mesures de la LORPM, excepcionalment, el tècnic de medi obert executa, per resolució administrativa, el programa d'assistència voluntària postmesura per finalitzar els processos de reinserció.

## **7.2 Àmbits d'actuació dels professionals de medi obert**

L'eix central de l'actuació amb el menor o jove es basa en la seva responsabilització. És sobre el menor o jove que recauen les actuacions, però una de les finalitats de les actuacions en medi obert és també la inserció normalitzada dels menors i joves com a via

per prevenir conductes delictives futures; per això els professionals, en les seves actuacions, cerquen la implicació de l'entorn i, si cal, de la família.

Així, els àmbits d'actuació són bàsicament tres:

### **Àmbit del menor o jove i del seu entorn**

Fa referència al menor o jove en relació amb la seva autovaloració i autoconeixement. L'actuació en aquest àmbit té com a objectiu afavorir el desenvolupament del jove vers l'autonomia i la responsabilitat, millorar la capacitat per afrontar situacions i resoldre conflictes de manera prosocial, i també prevenir futures conductes delictives. Pren especial rellevància la capacitat de consciència i previsió envers les conseqüències per a ell mateix i per als altres que es deriven de la pròpia conducta.

### **Àmbit de la família**

La família és el primer entorn de socialització del jove. Com a àmbit d'intervenció professional, les actuacions s'adrecen a afavorir les relacions saludables del jove amb la seva família i, segons la situació sociofamiliar concreta, es planteja potenciar la implicació i col·laboració de la família en el pla de treball, que s'orienta des de les pròpies actuacions i recursos, o bé, si és necessari, s'orienta cap a serveis i professionals especialitzats que poden ajudar les famílies a superar les problemàtiques manifestades. En determinats supòsits la intervenció haurà de centrar-se en l'autonomia i en la recerca i desenvolupament d'alternatives a la convivència familiar.

### **Àmbit de la comunitat**

S'incideix en la comunitat com a agent en el procés educatiu del menor o jove i se la implica en el treball per satisfer el seu dret a poder estar integrat socialment apel·lant a l'obligació de la comunitat i les institucions del territori de facilitar-li la integració social. En l'elaboració i execució del pla de treball es tenen en compte les actuacions d'altres professionals i serveis especialitzats que estiguin duent a terme actuacions amb el menor o jove. Els professionals de medi obert s'ocupen de conèixer els recursos del territori que poden resultar d'interès per al treball amb menors i joves i mantenen espais d'informació, coordinació i promoció del treball en xarxa.

## **7.3 Metodologia d'intervenció**

### **7.3.1 Fases de la intervenció**

La metodologia de treball en medi obert s'estructura en fases progressives i temporalitzades que orienten l'actuació durant tot el procés del jove mentre compleix l'execució de la mesura o mesures judicials.

Aquestes fases es concreten en:

- Observació i recollida d'informació
- Valoració o avaluació inicial
- Disseny i planificació inicial del pla de treball
- Execució i seguiment del pla de treball
- Avaluació del procés i reajustament si escau
- Avaluació final

### **7.3.2 La valoració del risc**

En concordança amb les tendències de la criminologia actual i cercant alhora una major eficàcia, els tècnics de la DGEPCJJ avaluen el risc de reincidència dels menors o joves amb la finalitat d'identificar els factors de risc i de protecció, establir prioritats en les actuacions i determinar la intensitat i l'especificitat de les intervencions que s'hagin de fer amb els menors o joves. La valoració del risc de violència i de reincidència forma part de la pràctica dels professionals de justícia juvenil.

Els adolescents i joves estan en una etapa evolutiva d'importants canvis físics, intel·lectuals, socials i emocionals. Cal evitar que les valoracions necessàries per planificar el treball educatiu resultin rígides i etiquetadores. Les intervencions en medi obert han de potenciar i afavorir el creixement dels factors de protecció. Es per això que tradicionalment des de medi obert s'ha posat l'accent a incrementar el creixement i el desenvolupament de les capacitats i potencialitats com a manera de superar les dificultats i necessitats detectades.

L'any 2008 la DGEPCJJ implementa de forma generalitzada en tots els equips de medi obert, de centres educatius i d'assessorament tècnic la utilització de l'instrument de valoració del risc de reincidència en conductes violentes en joves (*Structured assessment of violence risk in youth*, SAVRY, instrument de valoració clínica estructurada del risc de violència en joves) en determinades mesures de medi obert.

En cada cas s'avaluen els factors de risc estimat, les necessitats detectades del menor o jove i el grau de responsivitat. Aquests tres elements afecten molt directament la intervenció amb el jove, ja que el nivell de risc detectat determinarà la major o menor intensitat de la intervenció. La detecció de necessitats criminògenes individualitzarà les intervencions, que s'han d'ajustar a la realitat concreta de cada menor o jove. La responsivitat, juntament amb el nivell de risc, determina la intervenció.

En la intervenció educativa en medi obert es fa una avaluació continuada del risc durant tot el període d'execució de la mesura.

### 7.3.3 El pla de treball

És l'eina de treball indispensable del tècnic de medi obert. Té les següents funcions:

- Planificar i estructurar l'execució de la mesura judicial que ha de complir el menor o jove.
- Orientar el professional en la planificació i seqüenciació de la seva acció.

El pla de treball s'elabora partint dels resultats de l'avaluació dels factors de risc i de protecció detectats, i planifica de manera temporalitzada l'evolució del progrés que ha de fer el menor o jove i les etapes per les quals ha de passar fins a aconseguir els resultats esperats. El pla de treball de cada mesura té particularitats que s'adapten a l'encàrrec que correspon a la mesura.

El pla de treball és també un instrument bàsic per elaborar els informes adreçats al jutge que els tècnics de medi obert utilitzen per elaborar el programa individualitzat d'execució (PIE) i el model individualitzat d'intervenció (MII). La LORPM preveu que el jutge ha d'aprovar el PIE o el MII. Una vegada estigui aprovat, el tècnic de medi obert informará periòdicament mitjançant els informes de seguiment del nivell de compliment d'aquest per part del menor o jove.

El pla de treball consta dels següents blocs:

- Un bloc descriptiu, que correspon al recull de la informació i les observacions, on es fa esment dels factors de risc i de protecció detectats.
- Un bloc de síntesi valorativa, que tanca el diagnòstic des de la perspectiva dels factors sobre els quals s'ha d'incidir i treballar (factors crítics) partint de les diferents variables que acoten el marc de treball (temps de la mesura, recursos disponibles, responsivitat) i enllaça amb la proposta d'intervenció. Sobre la base de la valoració, s'estableix el nivell d'intensitat en la intervenció segons el nivell de risc estimat. Hi ha d'haver una proporcionalitat entre el risc detectat i el grau o la intensitat de la intervenció. L'Àrea de Medi Obert marcarà les directrius que determinen aquesta proporcionalitat.
- Un bloc de pla d'intervenció, que s'estructura en:
  1. Eixos prioritaris d'intervenció: orienten la intervenció al llarg de la mesura, marquen les possibles línies de treball amb el jove i la família i tenen un caràcter general.
  2. Els objectius trimestrals són els propòsits concrets i avaluables que el tècnic dissenya per a aquest període de temps; van lligats als eixos i, per tant, també als factors de risc, especialment als considerats com a factors crítics.

3. Actuacions del trimestre per assolir els objectius, diferenciant de la manera més precisa possible les activitats que hagi de fer el menor i els programes d'intervenció en què participarà, les pautes socioeducatives i les accions dels professionals.
4. Avaluació: el pla d'intervenció també ha d'incloure els indicadors que permetran saber el grau d'assoliment dels objectius establerts.

- Un bloc d'altres requeriments:

En aquest bloc es dóna compte del compliment de les regles de conducta i les obligacions imposades pel jutge.

### **7.3.4 El treball comunitari**

Els tècnics dels equips de medi obert desenvolupen un treball comunitari mitjançant les actuacions següents:

- Treball en xarxa: implica la coincidència de diferents serveis en un objectiu o objectius comuns i el treball conjunt en un mateix pla de d'actuació.
- Coordinació: implica compartir informació i col·laborar entre professionals del territori per avançar en els propis objectius proposats.
- Derivació: els equips de medi obert treballen prioritàriament amb els recursos normalitzats o especialitzats de l'entorn natural del menor o jove. Els menors o joves que estan complint una mesura judicial poden accedir, com qualsevol altra persona, als serveis de l'entorn. Sovint, però, aquests joves presenten dificultats educatives i situacions de risc que fan inviable la seva inclusió en recursos normalitzats i requereixen un especial suport i acompanyament. La derivació pot ser extensiva a la família.
- Per garantir la participació dels joves amb mesures de la jurisdicció penal juvenil, la DGEPCJJ ha establert convenis i acords de col·laboració amb entitats i serveis de l'entorn, i treballa per establir-ne de nous.
- Col·laboració: els equips de medi obert i els seus professionals són els referents en el territori en matèria de prevenció de conductes delictives i orientació perquè es tractin de manera precoç. Sovint diversos serveis de la comunitat sol·liciten la col·laboració dels tècnics de medi obert. El treball comunitari és una estratègia fonamental en la pràctica professional dels equips i tècnics de medi obert.
- Promoció: per a l'execució de les mesures judicials encomanades, a manca d'altres espais de coordinació, els tècnics de medi obert prenen iniciatives per tal d'establir trobades per generar actuacions conjuntes entre les diverses entitats que treballen amb aquest joves.

Tenint en compte que un dels objectius de la intervenció en medi obert és la vinculació del menor o jove als recursos de l'entorn, el tècnic de medi obert es configura com un referent al territori assignat, on ha d'actuar de manera proactiva en la recerca de recursos i en el manteniment de les relacions amb els ja existents per tal que els menors i joves puguin vincular-s'hi.

És del tot necessari mantenir una bona col·laboració amb els professionals que atenen aquests recursos per tal de fer-ne una gestió eficient i poder-hi vincular els menors i joves de la manera més adequada a les seves necessitats i capacitats.

## **7.4 Eines, recursos i tècniques d'intervenció**

### **L'entrevista**

L'entrevista és, per excel·lència, la tècnica més utilitzada pels professionals de medi obert amb dues finalitats bàsiques: obtenir informació i avançar en l'actuació educativa establerta en el pla de treball. És precisament en l'entrevista on s'incideix a establir un vincle educatiu per tal d'afavorir la responsabilització del menor o jove en el seu propi procés i a establir la distància òptima del treball professional. El professional de medi obert prepara per a cada entrevista uns objectius concrets per treballar amb el menor o jove i, d'acord amb aquests objectius i sempre tenint en compte les circumstàncies del moment, hi adequarà el tipus d'entrevista que ha de fer.

L'entrevista pot ser estructurada, semiestructurada o lliure, però sempre adreçada als objectius d'intervenció proposats. També pot tenir un format individual, familiar o grupal, i pot ser conduïda per un o més professionals. L'entrevista pot tenir també un component motivacional. En l'espai d'entrevista els professionals de medi obert fan servir diferents habilitats i estratègies: l'escolta activa, l'acceptació, la confrontació, el relat, el consell, la redefinició, els desafiaments i la mediació, entre d'altres, d'acord amb la fase de la intervenció i en concordança amb l'objectiu que pretenen aconseguir.

### **L'acompanyament educatiu**

L'acompanyament dels menors o joves en determinats àmbits, espais o recursos que formin part del seu pla de treball és una eina que facilita el vincle educatiu entre el jove i el tècnic, en tant que crea un marc diferent del que seria possible en un context més estructurat. També ajuda a vèncer resistències i a desenvolupar habilitats de circulació normalitzada.

### **Les visites domiciliàries**

És una possibilitat d'intervenció que permet que el tècnic conegui la realitat més propera del jove. S'ha de fer de manera acordada amb la família per tal d'evitar una vivència intrusiva i ha d'estar sempre ajustada al pla d'intervenció.

## **Els programes i recursos didàctics**

Conceptualment, un programa conté una seqüència d'activitats dutes a terme per professionals amb el menor o jove i la seva família. Aquestes han d'estar planificades i documentades prèviament i han d'incloure diferents tècniques, actuacions i activitats orientades a assolir uns objectius predeterminats i avaluables en un àmbit o àmbits concrets d'aquest menor o jove i la seva família.

Un programa ha d'estar sempre documentat, ha de tenir una determinada estructura.

Els eixos sobre els quals es defineixen els programes són:

- Programes propis de la DGEPCJJ o programes externs d'efectivitat comprovada.
- Aplicables en sessions grupals, en sessions individuals o de manera mixta (determinades sessions individuals, i d'altres grupals)
- Aplicables per personal dels equips de medi obert o per professionals d'altres entitats.

Es distingeix entre programes d'intervenció i programes de tractament. Els segons, a part de ser documentats i estructurats, han d'estar validats i s'han de fonamentar en una metodologia basada en l'evidència. Aquests programes els han d'aplicar íntegrament professionals formats i tenen la màxima eficàcia quan s'implementen amb la voluntat del subjecte.

L'aplicació de programes de tractament en medi obert comporta:

- Treballar sobre el que és prioritari i ens condueix o ens acosta als objectius desitjats, prioritant els objectius de major a menor rellevància i prenent decisions basades en la comparació realista de les alternatives disponibles.
- Seleccionar el programa en funció dels objectius plantejats per al jove i la seva família.
- Revisar de forma sistemàtica la correcta i íntegra aplicació del programa i avaluar els seus resultats durant el seu desenvolupament i en finalitzar-lo.

S'entén per recurs didàctic qualsevol tipus d'element o eina dissenyada i elaborada amb una finalitat d'aprenentatge específica. El recurs didàctic reuneix mitjans i recursos d'ensenyament i aprenentatge per facilitar l'adquisició de conceptes, habilitats, actituds i destreses. Per tal que resulti d'utilitat ha de tenir les següents característiques:

- Ser comprensible per al jove.
- Tenir una estructura i un mètode d'aplicació.

- Permetre al jove comprovar i aplicar els seus aprenentatges.
- Poder ser compartit entre els professionals.

Per dur a terme el pla de treball i assolir els objectius fixats, cada tècnic de medi obert pot utilitzar, entre d'altres eines metodològiques, un conjunt de programes i materials didàctics. Caldrà que el tècnic de medi obert cerqui, adapti i personalitzi els materials als objectius del pla de treball. En aquest sentit, l'Àrea de Medi Obert maldrà perquè hi hagi com a mínim un programa estructurat per a cadascuna de les àrees d'intervenció dels tècnics de medi obert i en garantirà la difusió i disponibilitat.

Cal garantir que els equips de medi obert disposin d'eines, programes i recursos didàctics per treballar les necessitats específiques dels joves en els àmbits propis d'intervenció educativa que no es poden cobrir amb els recursos normalitzats o especialitzats de la comunitat.

L'Àrea de Medi Obert, en col·laboració amb la Unitat de Programes i Innovació (UPI) ha elaborat un inventari de materials metodològics, eines i programes d'intervenció i didàctics que permet als professionals rendibilitzar el material identificat i elaborat.

Aquest inventari ha d'estar permanentment actualitzat a fi d'incorporar materials que s'hagi mostrat que són útils i ha de tendir a fixar un programa de referència, que tots els tècnics coneguin, per a cadascun dels àmbits d'intervenció comuns i bàsics en les intervencions en medi obert.

### **Utilització de les noves tecnologies de la informació**

Els espais de relació dels joves tenen un nou format a les xarxes socials. Els professionals de medi obert no poden ser aliens a aquesta nova realitat.

## **7.5 Altres actuacions**

### **Assessorament tècnic**

La finalitat de l'assessorament tècnic és aportar al procediment judicial la informació que la LORPM estableix sobre la situació psicològica, educativa i familiar del menor, així com del seu entorn social i, en general, sobre qualsevol altra circumstància rellevant a l'efecte d'adoptar algunes de les mesures que preveu la llei. La competència de l'elaboració i gestió general del programa d'assessorament tècnic correspon al Servei de Mediació i Assessorament Tècnic.

Tot i que no és un programa propi de l'Àrea de Medi Obert, conjunturalment l'executen els equips de medi obert adscrits a les gerències de Barcelona. L'oportunitat del compliment d'aquest encàrrec es revisarà en funció dels criteris que estableixi la DGEPCJJ.



## **Conciliació i reparació**

La perspectiva restaurativa té un potencial molt important a considerar durant la fase d'execució de les mesures. La legislació actual possibilita la reparació a la víctima durant tot el procés d'execució d'una mesura judicial, i cal tenir-la en compte per facilitar la resolució del conflicte sempre que sigui possible.

Segons les pautes de la justícia restaurativa a Catalunya, la mediació i reparació a la víctima en fase d'execució és una de les línies a desenvolupar per l'Àrea de Medi Obert.

## **Actuacions preventives a la comunitat**

La consolidació de les actuacions preventives a la comunitat és una tasca estratègica dels tècnics de medi obert als respectius territoris.

Les noves tendències en matèria de justícia juvenil pel que fa a la innovació de les intervencions amb joves en conflicte amb la societat, a banda de la utilització d'eines per a la valoració del risc i de la intensificació de les intervencions, posen l'accent en el desenvolupament de polítiques de prevenció i de participació de la comunitat en l'execució de les mesures.

En aquest sentit, és un repte per a la DGEPCJJ el desenvolupament en els propers anys de polítiques d'actuacions preventives a la comunitat que fomentin la col·laboració dels ciutadans i que afavoreixin sinergies entre els professionals, els recursos i les entitats del tercer sector social de cada població tendents al foment i la implementació de programes i intervencions de caire preventiu.

## **7.6 Espais de suport tècnic**

### **Supervisió externa**

Cal disposar d'un espai de treball i anàlisi tècnics en equip, dinamitzat per un expert extern, orientat a millorar la intervenció.

### **Formació i recerca**

S'ha de mantenir i continuar la formació constant dels tècnics de medi obert, tant pel que fa a la millora de la pràctica professional com al coneixement i actualització dels paradigmes, teories i models explicatius del comportament delictiu. S'ha de promoure la participació dels tècnics en estudis, col·laboracions i investigacions per mitjà de l'establiment de convenis i formules de col·laboració amb universitats, el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, programes europeus i totes les entitats que treballen amb la finalitat d'avançar en la millora del tractament de la conducta delictiva.

## **8. Relació amb el sistema judicial de menors**

### **8.1 Els informes**

Els informes que es trameten a l'autoritat judicial durant l'execució de les mesures tenen com a objectiu informar el jutge de menors corresponent del compliment del pla de treball i de l'execució de la mesura per part del menor o jove. El Reglament de la LORPM estableix uns terminis per a la presentació del programa individualitzat d'execució de cadascuna de les mesures que estableix el catàleg de la LORPM i una periodicitat per emetre els informes de seguiment. Així mateix, la llei preveu un informe final en finalitzar la mesura imposada.

En coherència amb el que estableix la LORPM i el Reglament que la desplega, la DGEPCJJ preveu l'estructura i la temporalitat del informes que s'han de fer de cada programa d'execució i que s'han de trametre a l'autoritat judicial. És responsabilitat del tècnic de medi obert nomenat per executar-lo l'elaboració del informes que s'han de trametre a l'autoritat judicial. Abans de lliurar-los al jutge de menors, són supervisats i han de rebre el vistiplau del coordinador de l'equip de medi obert.

Els tipus d'informes que elaboren els equips de medi obert són els que recull la Circular 1/2006 de medi obert:

#### **Programa individualitzat d'execució (PIE)**

Una vegada iniciades les primeres entrevistes i fetes les primeres actuacions previstes en el programa d'execució, i en el termini previst per a cada mesura, el tècnic de medi obert presenta a l'aprovació del jutge de menors competent un PIE que descriu la situació del jove en relació amb la mesura i el pla de treball previst per executar-la. El jutge de menors, si hi està d'acord, aprova el programa individualitzat d'execució o, en cas contrari, sol·licita que se'n presenti un de nou amb les modificacions corresponents. Excepte en les mesures de llibertat vigilada, que es considera iniciada a partir de la primera entrevista del menor o jove amb el tècnic de medi obert, en la resta de mesures del catàleg de la llei el PIE conté una proposta de data d'inici d'execució.

#### **Model individualitzat d'intervenció**

Quan la mesura imposada sigui la llibertat vigilada cautelar o de convivència cautelar amb una altra persona, família o grup educatiu, se substituirà el programa individualitzat d'execució per un model individualitzat d'intervenció (MII). L'estructura del MII és la mateixa que la del PIE, però en el contingut dels objectius es té en compte la situació de presumpció d'innocència del menor o jove en relació amb els fets que se li imputen.

### **Informe de seguiment**

En les mesures de llibertat vigilada es presenta trimestralment, en la resta de mesures, segons el criteri establert per a cada una en la Circular de medi obert. En l'informe de seguiment es valora tant el compliment formal de la mesura com l'assoliment dels objectius del pla de treball. En funció de l'avaluació, s'estableixen els nous objectius, que en el cas de la llibertat vigilada seran trimestrals, i sempre estaran en relació amb els eixos d'intervenció (o objectius generals) descrits en el PIE i aprovats pel jutge.

### **Informe final**

Recull de manera sintètica l'evolució del jove en la mesura imposada, valora el compliment del pla de treball i l'assoliment dels objectius i, en el cas de la llibertat vigilada, fa una valoració final del risc de reincidència.

### **Nota informativa**

Serveix per informar el jutge de les incidències rellevants en el decurs de l'execució de la mesura.

### **Informe proposta**

Serveix per proposar al jutge de menors un canvi de la mesura que s'està executant o bé un canvi de les obligacions o regles de conducta imposades en la sentència o de les pautes educatives establertes en el pla de treball i aprovades pel jutge de menors.

## **8.2 L'assistència a requeriments i compareixences**

És funció dels tècnics de medi obert informar verbalment el jutge de menors i el ministeri fiscal sobre l'execució de les mesures quan, a requeriment d'aquells o a petició del tècnic de medi obert, sigui convocat amb aquesta finalitat, i assistir a la resta d'actes i diligències processals a què sigui citat per l'òrgan judicial competent o pel ministeri fiscal.

En els actes de compareixença i audiència, els tècnics de medi obert assumeixen les funcions que la LORPM atribueix a l'equip tècnic, informen sobre les circumstàncies del menor, responen les preguntes que els adrecin les parts i, posteriorment, en la seva conclusió informen sobre el compliment i l'evolució de les mesures complertes o en execució. Assessoren el ministeri fiscal, el lletrat del menor i l'acusació particular, si n'hi ha.

Una vegada que ha tingut lloc l'acte d'audiència, el tècnic de medi obert manté una entrevista amb el menor o jove i els seus pares o guardadors per aclarir els dubtes que puguin tenir, contextualitza l'acte en relació amb la situació global del jove i els dóna les orientacions oportunes.

### **8.3 La coordinació amb els organismes judicials**

A banda dels informes i de les audiències i compareixences judicials, els tècnics de medi obert, els coordinadors, els caps de servei i els altres càrrecs de comandament de la DGEPCJJ han de tenir periòdicament reunions i trobades de coordinació amb els diferents jutjats de menors i amb el Ministeri Fiscal de Catalunya amb l'objectiu de donar a conèixer les iniciatives que l'Administració ha pres en relació amb els recursos disponibles per a l'execució de les mesures i per tal de millorar la coordinació i la necessària col·laboració entre ambdues institucions.

És un repte per als propers anys la regularització i sistematització d'aquestes trobades de coordinació entre els comandaments del la DGEPCJJ i els diferents estaments del sistema judicial de menors, així com la programació de trobades periòdiques amb els jutges de menors i el Ministeri Fiscal.

## **9. L'avaluació**

### **9.1 Fonaments de l'avaluació**

L'avaluació de l'execució de les mesures judicials en medi obert té com a fonament principal el coneixement de l'eficàcia i l'eficiència dels diferents elements que configuren les intervencions que es duen a terme. La recollida de dades que possibilitarà la realització d'aquestes avaluacions ha de permetre donar resposta a dos objectius cabdals per al treball dels tècnics i per a l'Àrea de Medi Obert, com són:

- Adaptar i millorar constantment l'aplicació que els tècnics fan dels programes individualitzats d'execució o del model individualitzat d'intervenció.
- Donar una resposta qualificada a la societat sobre l'eficàcia de l'execució de les mesures judicials en medi obert pel que fa a la reducció del risc de reincidència en actes delictius. Aquesta avaluació es farà a partir d'estudis longitudinals que correlacionin diferents factors.

L'objectivació dels resultats de les intervencions socioeducatives per mitjà de paràmetres mesurables permet identificar les eines, els programes i les estratègies d'intervenció més eficients, quantificar el cost i ajustar els temps i els continguts de les intervencions a les necessitats detectades sobre la base d'evidències objectivables i contrastables.

Alguns d'aquests paràmetres a avaluar són:

- La coherència interna dels programes individualitzats d'execució (en funció dels factors de risc i protecció detectats).
- L'adequació dels programes a les actituds i aptituds dels menors i joves i dels professionals.
- L'adequació dels programes als recursos disponibles.
- La comprensió de les actuacions proposades i del seu contingut per part dels menors i joves o de les estratègies utilitzades pels tècnics en les seves actuacions i intervencions.

### **9.2 Nivells d'avaluació**

La implementació generalitzada de l'avaluació a tots els nivells és un nou repte a desenvolupar per l'Àrea de Medi Obert en els propers anys. En aquest sentit, s'han d'elaborar els protocols i els indicadors d'avaluació específics a fi de determinar què s'ha d'avaluar, com s'ha d'avaluar, qui ho ha d'avaluar i quan s'han de fer les avaluacions, per contrastar-ho amb els resultats previstos.

Els quatre nivells d'avaluació que es descriuen en els apartats següents fan referència a aspectes bàsics i pràctics en l'execució de les mesures en medi obert, els quals són del tot necessaris per conèixer l'eficàcia i l'eficiència de les intervencions que s'executen, millorar els recursos disponibles i adequar-los a les demandes d'intervenció.

### **9.2.1 Avaluació de les accions educatives del tècnic de medi obert**

#### **De l'execució de les mesures**

En l'avaluació de l'execució de les mesures s'ha de fer una distinció entre l'avaluació de les mesures d'acció directa –en les quals el mateix tècnic elabora i executa el PIE o el MII (llibertat vigilada i tasques socioeducatives, quan les fa el mateix tècnic de medi obert)– i les mesures d'acció concertada –en què el tècnic en dissenya el programa malgrat que l'execució es fa majoritàriament en un recurs concertat (prestacions en benefici de la comunitat, tasques socioeducatives, permanències de cap de setmana en domicili, convivència en grup educatiu, tractament terapèutic ambulatori o control del seguiment d'internaments terapèutics en entitats externes).

S'ha de distingir *què* cal avaluar en cadascuna de les mesures: el grau d'assoliment dels objectius, l'adhesió i la col·laboració del menor o del jove amb el PIE o MII, la significació de la mesura per al jove i la realització de les tasques encomanades.

Pel que fa a *com* s'avaluen aquests aspectes: en les mesures d'acció directa s'empraran instruments de valoració comuns per a tots els professionals de medi obert, qüestionaris d'autoavaluació per als menors i joves i graelles de control de l'assistència i de realització de les tasques encomanades. Aquests instruments han d'incloure tant els aspectes qualitius com els quantitius que siguin significatius per a cadascuna de les mesures.

En les mesures d'acció concertada l'avaluació de l'execució de l'activitat correspon a les entitats col·laboradores on s'hagin dut a terme les activitats de compliment de l'execució de la mesura. En aquest sentit, cal comptar amb instruments de valoració comuns que permetin comparar les dades obtingudes, amb la finalitat de valorar-ne els resultats.

Finalment, pel que fa al moment d'avaluar, *quan*, s'adequarà a les fases d'intervenció i als terminis previstos en el PIE/MII. Tots aquests elements es desenvoluparan aprofitant els suports informàtics propis del Departament.

#### **Del material didàctic i programes d'intervenció**

L'Àrea de Medi Obert té establert per a cada àmbit d'intervenció els programes de referència que més s'ajusten a les necessitats dels menors i joves que compleixen una o diverses mesures judicials.

Així mateix, el tècnic de medi obert pot fer servir en l'execució de les mesures diversos tipus de materials didàctics. És important per als professionals de medi obert saber el grau d'adequació dels programes i materials didàctics als problemes detectats i el grau o nivell amb què els menors i joves els comprenen, interioritzen i assimilen.

L'Àrea de Medi Obert vetllarà perquè totes les eines i programes disposin d'elements d'avaluació objectivables que en determinin la suficiència, adequació i eficàcia.

### **Dels processos**

Els processos fan referència a l'avaluació de la metodologia emprada i la forma d'intervenir dels professionals de medi obert. Aquesta metodologia s'ha d'adequar en funció de la fase de la intervenció, de la situació del menor o jove, del temps disponible de mesura, del tipus de mesura i de la intensitat entre d'altres.

L'avaluació del procés va molt lligada a les tasques de planificació de la intervenció i a l'avaluació prèvia de les necessitats, capacitats i possibilitats del menor o jove que fan els professionals de medi obert. En aquest àmbit d'avaluació, l'objecte de l'avaluació són els continguts, les estratègies d'intervenció i el grau d'implicació del jove en el compliment de la mesura judicial, així com els incidents o esdeveniments que es presenten durant el procés i que poden alterar-lo. Per avaluar els processos d'intervenció, el com, és fonamental la supervisió del coordinador de l'equip de medi obert.

Les principals eines d'avaluació són les graelles, les fitxes de recollida de dades, els qüestionaris de satisfacció, els informes d'assoliment de continguts i els d'autoavaluació que puguin fer tant els menors i joves com les seves famílies. Igualment totes aquestes eines es desenvoluparan aprofitant els suports informàtics propis del departament.

L'avaluació s'ha de desenvolupar al llarg de tot el període d'actuació o fase d'intervenció i se l'ha de relacionar amb l'assoliment dels objectius proposats en el PIE o el MIE i els eixos d'intervenció programats.

L'avaluació dels processos és una de les principals fonts d'informació per a la millora tècnica i professional dels professionals de medi obert, però també és un dels elements de l'avaluació menys desenvolupats. Per això l'Àrea de Medi Obert promourà eines i protocols per desenvolupar i homogeneïtzar aquest aspecte de l'avaluació.

#### **9.2.2 Avaluació de les condicions de treball**

A fi de complir adequadament els eixos estratègics de la intervenció en medi obert són necessàries unes determinades condicions per fer les tasques encarregades als professionals d'aquest medi. En aquest sentit, les gerències i els serveis territorials maldaran perquè els equips de medi obert disposin d'aquestes condicions tot atenent les característiques territorials de cada equip.

Aquestes condicions necessàries i bàsiques han de donar resposta als eixos estratègics establerts en aquest *Projecte tècnic de Medi Obert*, i fan referència a aspectes relacionats amb la mobilitat, els encàrrecs assignats, la gestió de la informació, la comunicació, la distribució del temps, el treball en equip i els recursos didàctics a l'abast dels professionals de medi obert.

### **9.2.3 Avaluació dels recursos, entitats i serveis que participen en la intervenció en medi obert**

A banda de les eines didàctiques, les intervencions en l'execució de les mesures judicials de medi obert han de poder comptar amb altres recursos per a l'elaboració dels PIE i els MII. Aquests recursos necessaris per a les intervencions es poden agrupar en tres blocs:

- Els recursos propis.
- Els recursos de la xarxa pública sociocomunitària.
- Els recursos especialitzats relacionats directament amb l'execució de determinades mesures judicials.

En el bloc dels recursos propis s'hi inclouen les diferents figures professionals de l'equip (tècnics, psicòleg, tècnic d'inserció laboral, coordinador i personal administratiu) i els possibles col·laboradors en les intervencions (voluntaris, estudiants en pràctiques i persones que compleixen un programa de treball en benefici de la comunitat).

En el segon bloc s'hi inclouen els recursos de la xarxa pública: salut, educació, toxicomanies, salut mental, serveis socials, treball i educació informal o de lleure.

I, en el tercer bloc, els recursos relacionats amb l'execució de mesures en medi obert: els centres de dia, els grups educatius, les persones o famílies d'acolliment, les teràpies familiars i els programes formatius per a la realització de les tasques socioeducatives.

L'accessibilitat i disposició d'aquests programes, l'adequació a les necessitats i característiques dels menors i joves en seguiment i l'adaptació a les peculiaritats de les mesures són els factors a avaluar per tal de garantir la resposta adequada a les mesures imposades pels jutges de menors.

Periòdicament, l'Àrea de Medi Obert, conjuntament amb les gerències i els serveis territorials, farà un informe d'avaluació de la disponibilitat d'aquests recursos a fi que s'emprenguin les accions oportunes per assegurar la correcta execució de totes les mesures de medi obert.

### **9.2.4 Avaluació de l'eficàcia de les intervencions**

Per avaluar l'eficàcia de les intervencions s'establiran diferents nivells d'avaluació, que van des de la microavaluació (avaluació dels plans de treball individualitzats per a cada jove) a les macroavaluacions (eficàcia d'una determinada mesura, dels diferents programes emprats, entre d'altres).

Les avaluacions de l'eficàcia de les intervencions s'han de basar en estudis sobre un nombre significatiu de valoracions. La participació i col·laboració de tots els tècnics en aquests estudis forma part de la tasca habitual dels tècnics de medi obert. L'Àrea de Medi Obert promourà i planificarà conjuntament amb el Centre d'Estudis Jurídics i Formació



Especialitzada la realització d'aquests estudis, dels quals s'extrauran les conclusions pertinents per tal de millorar les intervencions.

#### **9.2.5 Avaluació de la implementació del *Projecte tècnic de Medi Obert***

L'Àrea de Medi Obert avaluarà anualment l'aplicació d'aquest *Projecte tècnic* i elevarà a la Direcció General les propostes que consideri oportunes. Aquesta avaluació és un element prioritari del *Projecte tècnic*.

## 10. Bibliografia

*Proyecto de creación del Servicio de Tratamiento en Medio Abierto.* Ramón Parés i Esther Giménez-Salinas. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Juliol 1983.

*Dos anys de tractament en llibertat: criteris d'actuació.* Servei d'Acció Preventiva i Atenció no Institucionalitzada. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Abril 1984.

*Criteris de tractament en el medi obert.* III Jornades de Treball a Altafulla. Servei d'Acció Preventiva i Atenció no institucionalitzada. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Abril 1985.

*Avantprojecte del Servei de Medi Obert.* Servei d'Acció Preventiva i Atenció no institucionalitzada. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 30 d'abril de 1985.

*Els DAM: un projecte d'intervenció social amb perspectives de futur.* Cristina Rimbau. Documents de treball del CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1988.

*Diseño curricular en el sistema de protección de menores.* Frederic Diego. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació. Departament d'Educació i Psicologia. Tarragona. 1988.

*Projecte tècnic del Servei de Medi Obert.* Barcelona: Departament de Justícia, 1990.

*La actuación educativa en el ámbito judicial. Un modelo socio-cognitivo de intervención en libertad.* Montserrat Guasch. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació. Departament d'Educació i Psicologia. Tarragona. 1991.

*Manual d'ús del PEI.* Servei d'Acció Educativa. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Febrer 1994.

AMORÓS, Pere (coord.). *Intervención en medio abierto. Orientaciones para su práctica.* Barcelona: Fundació Jaume Callís, 1994.

*La intervención didáctica en los procesos de integración social.* Carmen Ponce. Tesi doctoral. Universitat Rovira i Virgili. Facultat d'Educació i Psicologia. Departament de Psicologia. Tarragona. 1994.

*Projecte educatiu individualitzat.* Comissió de Representants del col·lectiu de DAM. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Gener 1995.

*Principis d'actuació de la Direcció General de Justícia Juvenil.* Document d'ús intern. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Setembre 1999.

*L'execució de mesures en medi obert.* Andreu Estany i Andreu Peláez. Investigació del CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. 1999.

*El model de justícia juvenil a Catalunya.* Diversos autors. Justícia i Societat. CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Juliol 2000.

Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors

*La Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors: aspectes rellevants.* Mariela Redondo. Assessoria Jurídica DGMPAJJ. Gener 2000.

*Les funcions de l'equip tècnic i l'execució de les mesures en la Llei orgànica 5/2000. Informe jurídic.* Mariela Redondo i Luís Javier González. DGMPAJJ. Juliol 2000.

*Programa de llibertat vigilada: adequació als canvis de la Llei 5/2000.* Àngels Dalmau, Andreu Peláez, Salvador Miquel. Document de treball. DGMPAJJ. Barcelona: Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. 2000.

*Manual de tècniques de comunicació en la interacció de seguretat i vigilància.* Jesús Martínez. CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2000.

DIEGO, Frederic; MIQUEL, Salvador. «La intervenció en medio abierto: un reto para la justicia de menores». A: Pere Amorós i Pello Ayerbe, editors: *Intervención educativa en inadaptación social.* Madrid: Editorial Síntesis, 2000.

GENDREAU, Gilles. *Jeunes en difficulté et intervention psychoéducative.* Montréal (Québec): Éditions Sciences et Culture, 2001.

*Programa de llibertat vigilada.* Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Desembre 2001.

*Programa de llibertat vigilada cautelar.* Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Desembre 2001.

*Programa de tractament ambulatori.* Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Desembre 2001.

Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil. DOGC, núm. 3553, de 15 de gener de 2002.

*Recull d'aportacions de l'àmbit temàtic de medi obert.* Salvador Miquel. Congrés de Justícia Juvenil: nous reptes, noves propostes. CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2002.

«Estratègies d'intervenció en medi obert». BURCET, Jordi; FORNÉ, Puri; MACIAS, Marcia; MEDÀ, Empar; MIQUEL, Salvador; PONCE, Carmen. *Quaderns d'Educació Social. L'educació social i la infància: Acompanyant cap al futur*. Barcelona: CEESC, 2003.

«Intervenint amb adolescents i pares». PELÁEZ, Andreu. *Quaderns d'Educació Social. L'educació social i la infància: Acompanyant cap al futur*. Barcelona: CEESC, juny 2003.

*Violeta sí, violencia no*. DIEGO, Frederic. Guadalajara: Rayuela CML Libros, S.L., 2003.

*Programa de realització de tasques socioeducatives*. Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Març 2004.

*Programa de permanències de cap de setmana amb tasques socioeducatives*. Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Març 2004.

*Realització de tasques socioeducatives: disseny curricular del desenvolupament de la competència social en menors infractors*. Jordi Burcet i Salvador Miquel. Investigació del CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Abril 2004.

Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 5/2000.

*La mesura de llibertat vigilada en el context de la Llei 5/2000*. Equip de Medi Obert Barcelona 1. Document de treball. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Octubre 2004.

*Anàlisi i valoració tècnica de l'incompliment en l'execució de les mesures no privatives de llibertat*. Salvador Miquel. Document de treball. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Tarragona. Desembre 2004.

*Comunicació eficaç: els elements d'un procés*. Guillem Massot. Document de treball. Equip de Medi Obert de Tarragona-Terres de l'Ebre. Juny 2005.

*Intel·ligència emocional: vers una gestió eficaç de les relacions personals*. Guillem Massot. Document de treball. Equip de Medi Obert de Tarragona-Terres de l'Ebre. Juny 2005.

BORUM, Randy; BARTEL, Patrick; FORT, Adelle. *SAVRY: manual per a la valoració estructurada de risc de violència en joves*. Barcelona: CEJFE. Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 2006. [Traducció de Lola Vallès i Ed Hilterman]

*Reflexions i propostes per a la intervenció en famílies en l'àmbit de la justícia juvenil*. Xavier Pedrós. Comunicació Jornada Gestió del Coneixement «La intervenció amb famílies des de l'àmbit de medi obert en Justícia Juvenil». CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Març 2006.

*L'eficàcia en l'execució de les mesures judicials en medi obert: una resposta per a alguns interrogants.* Jordi Burcet, Salvador Miquel, Eulàlia Quílez, Sara Repiso. Comunicació Jornada Gestió del Coneixement «La intervenció amb famílies des de l'àmbit de medi obert en Justícia Juvenil». CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Març 2006.

Circular 1/2006, de 17 de novembre, de la Direcció General de Justícia Juvenil sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2006.

Llei orgànica 8/2006, de 4 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 5/2000.

*La violència dels joves: una mirada des del medi obert.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Novembre 2007.

*Quadern de treball per a casos de violència neonazi.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Maig 2008.

*Quadern de treball per a casos de violència fills-pares.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Maig 2008.

*Resiliència.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Maig 2008.

*Procediment sobre l'assignació i control de casos dels psicòlegs de medi obert.* Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Octubre 2008.

*Empatia.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Novembre 2008.

*Joves que delinqueixen en grup.* Comunitat de Pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Novembre 2008.

*Joves i consum.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Novembre 2008.

*Menor reincident.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Novembre 2008.

*Intervenció educativa en la promoció d'elements facilitadors del desenvolupament positiu de menors subjectes de mesures judicials.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Octubre 2009.

*Causes dels incompliments i estratègies per fomentar la responsabilització dels menors i evitar l'incompliment de les mesures judicials.* Comunitat de Pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Octubre 2009.

Instrucció 2/2009 de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil sobre el procediment per donar informació sobre el tractament de les dades de caràcter personal a les persones afectades pel Fitxer de menors sota la custòdia del Departament de Justícia. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2009.

*Límits: programa d'actuació preventiva familiar de transgressió i del consum de drogues en menors i joves que passen pel circuit de la justícia juvenil.* Jaume Larriba i Antoni M. Duran. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2009

*Guia professional sobre el tractament legal dels menors i majors estrangers.* Servei d'Execució de Mesures. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Febrer 2010.

*Habilitats educatives per a pares.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Juliol 2010.

*Pautes de compliment de mesures per a pares.* Comunitat de pràctica Medi Obert de Justícia Juvenil. Programa Compartim de gestió del coneixement. CEJFE. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Juliol 2010.

*Programa d'internament terapèutic (en entitats col·laboradores).* Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Setembre 2010.

*Protocol de desinternament.* Servei de Centres Educatius. Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Gener 2011.

Conveni de col·laboració entre el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, la Federació de Municipis de Catalunya i l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, de 2 de setembre de 2011. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2011.

*Programa de prestacions en benefici de la comunitat.* Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Octubre 2011.

*Protocol d'aplicació del programa de gestió del risc de reincidència a joves (PGRR-SAVRY) en l'àmbit de l'assessorament tècnic de justícia juvenil. Àrea de Mediació i Assessorament Tècnic. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Octubre 2011.*

*Circular 2/2011, sobre el codi ètic dels professionals de l'execució penal a Catalunya, de 10 de novembre de 2011, del director general de Serveis Penitenciaris. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 2011.*

*Programa de convivència amb una altra persona, família o grup educatiu. Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Abril 2012.*

*Programa d'assistència a un centre de dia. Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Abril 2012.*

*Protocol d'aplicació del programa de gestió del risc de reincidència a joves (PGRR-SAVRY) en l'àmbit de medi obert de justícia juvenil. Àrea de Medi Obert. DGEPCJJ. Departament de Justícia. Barcelona. Gener 2012.*

*El desenvolupament de la participació de la comunitat: les juntes locals de convivència. Jordi Burcet. Equip de Medi Obert de Tarragona. Document de treball. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Tarragona. Gener 2012.*

*Voluntaris per la convivència: Programa de Voluntariat dels Serveis de d'Execució Penal del Camp de Tarragona. Jordi Burcet. Equip de Medi Obert de Tarragona. Document de treball. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Tarragona. Setembre 2012.*

*Manual per a la valoració estructurada del risc de violència en joves (SAVRY). 2007.*

«L'elaboració dels plans de treball». *Debat a Bat*. CEJFE, 2012.

*Accions per a la intensificació de les intervencions en medi obert. L'especialització dels tècnics de medi obert. Àrea de Medi Obert. 2012.*

*Accions per a la intensificació de les intervencions en medi obert. Accions per a la sistematització i singularització dels materials metodològics, eines i programes d'intervenció en medi obert. Àrea de Medi Obert. 2013.*

## **Annex**

### **Normativa complementària**

Normativa que també regula aspectes que afecten la tasca de medi obert, recollida en diferents lleis, instruccions, circulars i protocols que tenen a veure amb qüestions com la protecció de dades, l'assistència jurídica, l'organització administrativa i aplicacions tècniques.

Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal

Aquesta Llei orgànica té com a objecte garantir i protegir, pel que fa al tractament de les dades personals, les llibertats públiques i els drets fonamentals de les persones físiques, i especialment del seu honor i la seva intimitat personal i familiar.

Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei orgànica 15/1999

El Reglament s'aprova partint de la necessitat de dotar de coherència la regulació reglamentària en tot allò que es relaciona amb la transposició de la Directiva 95/46/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, i de desplegar els aspectes innovadors de la Llei orgànica 15/1999, juntament amb aquells en què l'experiència ha aconsellat un cert grau de precisió que aportí seguretat jurídica al sistema.

### **Instruccions**

- Instrucció 2/2009 sobre el procediment per donar informació sobre el tractament de les dades de caràcter personal a les persones afectades pel fitxer de menors sota la custòdia del Departament de Justícia
- Instrucció 1/2006 sobre el protocol de destrucció de documentació amb dades de caràcter personal en suport paper
- Instrucció 3/2005 sobre les persones autoritzades per consultar els expedients personals dels menors i joves en l'execució de la mesura
- Instrucció 1/2004 sobre la tramitació de denúncies per fets i omissions susceptibles d'il·lícit penal i de l'assistència jurídica en l'àmbit penal del personal que presta serveis a la DGJJ



## Circulars de Fiscalia

Circular 1/2009 sobre substitución en el sistema de justícia juvenil de medidas no privativas de libertad por la de internamiento en centro semiabierto, en supuesto de quebrantamiento

- Circular 9/2011 sobre criterios para la unidad de actuación especializada del Ministerio Fiscal en materia de reforma de menores
- Circular 3/2013 sobre criterios de aplicación de las medidas de internamiento terapéutico en el sistema de justícia juvenil

## Circulars i protocols

- Circular 2/2011, sobre el Codi ètic dels professionals de l'execució penal a Catalunya. A partir de les directrius europees en l'àmbit de la deontologia professional, a Catalunya l'any 2011 es va dictar la Circular 2/2011, sobre el Codi ètic dels professionals de l'execució penal a Catalunya, a fi que el personal competent en matèria d'execució penal dugui a terme les funcions que l'ordenament jurídic li atribueix conformement amb aquelles i a l'efecte de garantir un servei públic d'execució penal en un estat democràtic de dret amb uns nivells adequats de transparència, objectivitat, eficàcia i eficiència.
- Protocol d'aplicació del Programa de gestió del risc de reincidència a joves (PGRR-SAVRY) en l'execució de determinades mesures de medi obert.
- L'any 2006 l'àmbit de la justícia juvenil es va dotar de nous mecanismes d'anàlisi dels factors de risc amb l'objectiu de dissenyar programes de tractament adaptats a les necessitats i dèficits dels joves infractors i evitar la seva reincidència. L'instrument de valoració del risc és l'anomenat *SAVRY* o *sistema de valoració estructurada del risc de violència en els joves infractors*, que serveix per identificar els factors de risc i de protecció del jove i planificar la intervenció. El gener de 2012 es va revisar el Protocol d'aplicació de l'eina de gestió del risc de reincidència a joves (PGRR-SAVRY) en l'execució de determinades mesures de medi obert, elaborat el 2008. L'objecte d'aquest protocol és descriure el procés que han de seguir els professionals dels equips de medi obert per aplicar el Programa de gestió del risc de reincidència en l'execució de determinades mesures de medi obert.

## Normativa internacional

- Regles mínimes uniformes de les Nacions Unides per a l'administració de la justícia de menors (Regles de Beijing)
- Directrius de les Nacions Unides per a la prevenció de la delinqüència juvenil (Directrius de RJAD)

- Regles mínimes de les Nacions Unides sobre mesures no privatives de llibertat (Regles de Tòquio)
- Recomanació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa (87)20 sobre reaccions socials davant la delinqüència juvenil
- Recomanació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa (2003)20 sobre formes de tractar la delinqüència juvenil i el paper de la justícia juvenil
- Recomanació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa (2000)20 sobre el paper de la intervenció psicosocial precoç i la prevenció de la criminalitat

## **L'equip de treball**

### Coordinació general

Joaquim Clavaguera Vilà, director general d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil

Andreu Estany Ricart, cap de l'Àrea de Medi Obert de Justícia Juvenil

### Assessors

Antonio Andrés Pueyo, catedràtic de psicologia del Departament de Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics de la Universitat de Barcelona

Màrius Martínez Muñoz, professor titular de mètodes d'investigació i diagnòstic en educació de la Universitat Autònoma de Barcelona

Carles Mendieta Suñé, psicòleg i consultor en desenvolupament organitzacional

Lluís Sáez Giol, sociòleg i professor d'Esade, de la Universitat Autònoma de Barcelona i de l'Escola Superior de Relacions Públiques de la Universitat de Barcelona

Jesús Vilar Martín, professor d'ètica professional i pedagogia social de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés de la Universitat Ramon Lull

### Professionals dels equips d'execució de mesures en medi obert

Montserrat Alcázar González, tècnica EMO Lleida

Sònia Alfocea Morón, tècnica EMO 2

Joan Almirall Llopart, psicòleg EMO 2

Àngles Anechina Osambela, tècnica de recursos de l'Àrea de Medi Obert

Lluís Aragüés Martí, tècnic EMO 3

Miquel Arboix Llobell, tècnic EMO 4

Lourdes Artero Fidalgo, tècnica EMO 5

Ramón Aznar Moya, tècnic EMO 4

Rosa Badosa Collell, coordinadora EMO Girona, comissió impulsora i redactora

Bonaventura Baró Xipell, psicòleg EMO Lleida i e-moderador de la plataforma e-catalunya

Elena Blanco García, tècnica EMO 1

Vanessa Blanco Villodre, tècnica EMO Tarragona

Anna Blasco Costa, tècnica EMO Tarragona

Joan Pol Blasco Costa, EMO Tarragona

Cristina Blasco Romera, tècnica EMO 2

Anna Bosch Martínez, tècnica EMO 2

Jordi Burcet Solé, coordinador EMO Tarragona, comissió impulsora i redactora

Montserrat Burgués Bargaés, coordinadora EMO Lleida, comissió impulsora

Inés Busquets Pal, tècnica EMO 2  
Toni Cano Martín, psicòleg EMO 3  
Elisenda Camps Huguet, tècnica EMO 4  
Anna Maria Camps Pacreu, tècnica EMO Girona  
Araceli Carretero de Abajo, tècnica EMO Girona  
Manel Casanova Vilagran, tècnic EMO Girona  
Isabel Castro Degara, psicòloga EMO 4  
Jordi Codinach Esparrach, tècnic EMO 4  
Àngels Dalmau Pibernat, tècnica EMO Girona  
Maite Damas Conill, tècnica EMO 3  
Frederic Diego Espuny, tècnic EMO Terres de l'Ebre  
José Luis Diestre Giménez, tècnic EMO 4  
Elisabet Espuga Anell, tècnica EMO Lleida  
Ana Carmen Esteban Gil, tècnica EMO Barcelona 1  
Albert Fages González, tècnic EMO 1  
Miquel Franch Ferrés, tècnic EMO 3  
Santos Fresno Angulo, cap del Servei de Suport a l'Execució Penal de la Gerència Territorial de Barcelona Comarques, comissió impulsora  
Montserrat García Andrés, tècnica EMO 3  
María Carmen García Fernández, coordinadora EMO 1  
Núria Gimó Altés, tècnica EMO 4  
Caterina Giberga Zaragoza, tècnica EMO Girona  
Jordi Giralt Vidal, coordinador EMO 2  
Leonor González Alonso, tècnica EMO 1  
Bochra Hajji Ech-Habri, tècnica EMO Tarragona  
Antonia Hernández Martín, coordinadora EMO 5, comissió impulsora  
Rosa Hernández Ocón, tècnica EMO 2  
Ana Hernández Sala, coordinadora EMO 4, comissió redactora  
Eduard Isals Meroño, tècnic EMO Tarragona  
Txema Linazasoro Usabiaga, tècnic EMO 5  
Miguel Ángel López de Luzuriaga, tècnic EMO 2  
Eugenia López López, tècnica EMO 5  
José López Morales, tècnic EMO Lleida  
Antonia Lovillo Horrillo, tècnica EMO 4  
Anna Magriñà Monge, tècnica EMO 3  
Xavier Manero Romeu, tècnic EMO Lleida  
Alba Manobens Montserrat, tècnica EMO Tarragona

Ana Marcos Sánchez, psicòloga EMO 1

Albert Marín Gaig, tècnic EMO 5 i e-moderador de la plataforma e-Catalunya

Teresa Martí Gaudes, tècnica EMO 3

Alícia Martí Huerta, tècnica EMO 2

Jordi Martí Olivé, tècnic EMO 3

Elena Martín Díaz, tècnica EMO 3

Empar Medà Griñó, tècnica EMO 1

Pere Milián Rueda, tècnic EMO 1

Salvador Miquel Estrada, cap del Servei de Suport a l'Execució Penal dels Serveis Territorials de Tarragona, comissió impulsora

Victòria Molinos Hernández, tècnica EMO 5

Elena Monllaó Manzanares, tècnica EMO 3

Francesc Moreno Espinosa, tècnic EMO Tarragona

Salvador Moreno Puerto, tècnic EMO Girona

Carolina Nieto Espuña, tècnica EMO 4

Dolores Nuevo Fernández, tècnica EMO 3

José Ignacio Paredes Lario, tècnic EMO 4

Xavier Pedrós Cortasa, tècnic EMO 2

Andreu Peláez Artacho, tècnic EMO 1

Alba Peñalver Cabré, tècnica EMO 5

María Carmen Pérez de Gregorio, psicòloga EMO Girona

Montserrat Pérez Fortuny, tècnica EMO Lleida

Mar Pérez Moreso, tècnica EMO 2

David Pérez Pérez, tècnic de recursos de l'Àrea de Medi Obert, comissió impulsora

María Carmen Polo Carbayo, tècnica EMO 4

Eulàlia Quílez Palau, tècnica EMO Tarragona

María Carmen Reina Arrebola, tècnica EMO 1

Sara Repiso Amigo, tècnica EMO Tarragona

Edgar Rosés Benlliure, tècnic EMO 2

Teresa Saiz García, psicòloga EMO 5

Patricia Sánchez Vilaró, tècnica EMO 5

Daniel Santos Izquierdo, tècnic EMO 5

María Lourdes Sauri Martorell, tècnic EMO 4

Marian Seira Sanmartín, tècnic EMO 5

Antonio Simó Gombau, tècnic EMO Lleida

Joaquim Segarra Martínez, tècnic EMO 5

Aida Solano Marquina, psicòloga EMO Tarragona

Fina Tàpias Caus, tècnica EMO 3

María Jesús Tejero Malandía, tècnica EMO 1

Judit Taulé Escolano, tècnica EMO 4

Maria Toll Calvet, tècnica EMO 1

Miquel Àngel Tapias Jaén, coordinador EMO 3, comissió impulsora i redactora

Rosa Maria Valero Andreu, tècnica EMO Terres de l'Ebre

# Gestió del coneixement

